

**ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО ЯК ОБ'ЄКТ РОЗКРАДАННЯ ТА
ВІДМИВАННЯ КОШТІВ**

Нищета Юлія Євгенівна

**Науковий керівник: Семенюк Людмила Петрівна, кандидат
економічних наук, доцент кафедри банківської справи**

**Харківський навчально-науковий інститут Державного вищого
навчального закладу «Університет банківської справи»**

Останнім часом злочини в бюджетній сфері набули особливої актуальності і саме сфера державного управління стала однією з «привабливих» для розкрадання коштів, у зв'язку з чим актуальним є пошук методів та інструментів боротьби з шахрайствами у державному секторі економіки. Державним підприємствам виділяються значні кошти з бюджету на обслуговування та забезпечення розвитку у таких галузях економіки, як: будівництво, охорона здоров'я, паливно-енергетичний комплекс, житлово-комунальне господарство, соціальне забезпечення та агропромисловий комплекс. У 2015 році на розвиток цих галузей було виділено з бюджету 20 855 млн. грн. Значна сума закладена також і у бюджет 2016 року – 84 521 млн. грн. [1].

Активи державних підприємств все частіше стають об'єктом розкрадання, зростає і кількість схем, за допомогою яких відмиваються державні кошти. Серед способів розкрадання та відмивання коштів – залучення підставних осіб та фіктивних підприємств; укладення фіктивних торговельних угод, підроблення документів; використання «сміттєвих» цінних паперів, обгортівкування через рахунки юридичних та фізичних осіб тощо [2].

Найбільш розповсюдженим способом є залучення фіктивних підприємств. Відмивання коштів відбувається таким чином: державне підприємство оголошує тендер, переможцем якого становиться фіктивна компанія, що пов'язана з керівництвом державного підприємства; далі відбувається перерахування коштів на користь фіктивної компанії для обгортівкування або для переведення на рахунки посадових осіб державного підприємства. При цьому слід зазначити, що для розміщення «брудних» коштів можуть використовуватися не тільки фіктивні, а й легально діючі підприємства, що займаються виробництвом продукції, продажем товарів або наданням послуг.

Досить часто для легалізації коштів, отриманих в результаті розкрадання державних коштів, використовують перекази коштів на депозитні рахунки, погашення кредитних договорів, внески до статутного капіталу підконтрольних підприємств тощо.

Для попередження розкрадання коштів державних підприємств та з метою забезпечення відкритості та прозорості процесу закупівель, в Україні розпочато реформу державних закупівель [3], суть якої полягає у введенні електронної системи державних закупівель. Пілотний проект системи, яка отримала назву ProZorro, введено у лютому 2015 року. Система дозволяє спростити тендерну процедуру, надає повний доступ до всіх проведених закупівель і дійсно є прозорою, оскільки на сайті оприлюднюється інформація про заплановані закупівлі, суму угоди, учасників тендеру, результати закупівель за державні кошти. Незабаром усі державні підприємства стануть учасниками цієї системи, що полегшить можливості для аналізу та контролю за проведенням тендерних процедур, дозволить знизити ризик використання державних підприємств для відмивання бюджетних коштів.

Особливу роль у відстеженні тіньових схем легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом у державному секторі, мають відігравати банківські установи, які, відповідно до чинного законодавства, є суб'єктами фінансового моніторингу [4]. У цьому зв'язку, вважаємо за доцільне передбачити на законодавчому рівні введення особливого контролю банків за державними підприємствами в процесі здійснення ними фінансового моніторингу. З цією метою необхідно розробити методику фінансового моніторингу державних підприємств, яка б містила вимоги до їх ідентифікації (поглиблена перевірка інформації, аналіз відповідності фінансових операцій змісту діяльності, виявлення причетності підприємства до злочинних дій); аналізу їх фінансових потоків; контролю фінансових операцій; систематизації даних для поглибленого аналізу тощо.

Посилення ролі банків у процесі фінансового моніторингу за державними підприємствами дозволить вирішити проблему розкрадання та відмивання коштів через державні підприємства, сприятиме запобіганню розкрадання бюджетних коштів.

Список використаних джерел

1. Пояснювальна записка до Закону України «Про Державний бюджет України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56449
2. Типологічне дослідження «Типові інструменти, способи та механізми розміщення і відмивання кримінальних доходів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=114&art_id=20431&lang=uk
3. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.sdfm.gov.ua.
4. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14 жовтня 2014 року № 1702-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.